

ІННОВАЦІЇ E-LEARNING У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ У ВНЗ

Постановка проблеми. Одним із завдань сучасної освіти є створення системи відкритої освіти, що надає можливість забезпечення доступу до освітніх ресурсів.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та інформаційно-комунікаційних мереж створює можливість якісного інформаційно-освітнього середовища, середовища без меж і можливістю побудови глобальної системи електронної системи здійснення навчального процесу.

З точки зору педагогічної теорії зазначимо визначення системи дистанційної та відкритої системи навчання. Як зазначає академік В. Биков, можна вказати на два визначальних чинники, що зумовили появу і розвиток сучасних форм дистанційної освіти (ДО).

Перший з них — це нова освітня парадигма, якою визначено і задекларовано принципи відкритої освіти; яка була реакцією системи освіти на виклики об'єктивних тенденцій глобалізації світу.

Другий — це широкомасштабна інформатизація освіти, що забезпечила всебічне впровадження ІКТ в освітню практику.

Зазначимо, що поняття «відкрита» і «дистанційна освіта» є самостійними категоріями [1, с. 95].

Ці системи навчання дозволяють з найбільшою повнотою реалізувати сучасні вимоги до освіти: гнучкість організаційних форм, індивідуалізації змісту освіти, інтенсифікація процесу навчання і спілкування в процесі обміну інформацією.

Важливий внесок у формування професійної підготовки майбутніх фахівців має навчання за допомогою ІКТ, його вплив на сучасні технології і методики навчання, що відповідно має значний вплив на конкурентоспроможність фахівців.

Аналіз попередніх досліджень свідчить, що розвиток ДО в Україні пов'язаний зі знаними вченими: В. Биковим, В. Гриценко, І. Дубинським, М. Згуровським, С. Калашніковим, В. Кухаренко, В. Луговим, Н. Морзе, П. Стефаненко та ін.

Технології електронного навчання, що використовуються в різних формах досліджуються вченими: В. Биков, Д. Бернхард, І. Гуревич, Р. Гуревич, М-К. Мюллер, Д. Патаракін, Є. Полат та ін.

Мега статті полягає в розгляді використання інноваційних освітніх технологій на основі ІКТ у професійній підготовці майбутніх фахівців, а також створення умов щодо розробки технологій для навчання впродовж усього життя.

Виклад основного матеріалу. Завдячуючи інтенсивному розвитку ІКТ та їхньому впровадженню в усі ланки життєдіяльності суспільства, постійній їх еволюції під впливом конкуренції та інновацій, нині виникає потреба в швидкій адаптації до наявних вимог, підвищення кваліфікації та ін. Значно також підвищується відповідальність за прийняті рішення, наслідки їхнього впровадження.

Відповідно до цього виникає потреба в здійсненні неперервного розвитку і навчання, володіння сучасними технологіями. Тому одним із шляхів реалізації зазначених проблем є впровадження електронного навчання за допомогою комп'ютерів, планшетних комп'ютерів, смартфонів та ін., що відкриває можливість здійснення неперервного навчання з будь-якого місця і в будь-який час.

Отже, змінюються завдання для студентів і викладачів, розв'язання та застосування нових освітніх технологій, їхнього ефективного використання відповідно до потреб, що виникають.

Технологія електронного навчання використовується в процесі:

- очної і заочної або змішаної форм навчання, вони допомагають організувати самостійну роботу і проводити неперервний моніторинг навчального процесу;

- ІКТ у навчальному процесі є основною формою подання матеріалу, сприяють навичкам практичної подачі матеріалу.

У процесі здійснення аудиторного навчання забезпечується: соціальна взаємодія всіх учасників навчального процесу; звичні для всіх учасників методи навчання; створюється інтерактивний освітній простір.

Найбільш актуальними стають поняття «мережі» і «взаємодії», що мають особливе значення для впровадження інновацій у професійну освіту.

Сучасні ІКТ відкривають студентам і викладачам доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищують ефективність самостійної роботи, дають абсолютно нові можливості для творчості, прояву і виявлення своїх здібностей, одержання і закріплення різних навичок, дозволяють реалізувати принципово нові форми і методи навчання. Це такі засоби доступу, як локальні і глобальні Інформаційні мережі, телеконференції, Веб-семінари та ін.

Нині в усьому світі на перший план в освіті висувається застосування технологій E-learning. Найбільш актуальним це є у ВНЗ, де спостерігається перевага сучасних педагогічних технологій, зокрема технологій електронного навчання над традиційними.

Нині спостерігається тенденція зниження ефективності традиційного навчання, як на рівні загальноосвітньої школи, так і на рівні ВНЗ, що є наслідком авторитарності педагогічних вимог у навчальному процесі, потреби суспільства в освічених фахівцях, а, відповідно, і потреба в навчанні. Жорстка регламентація діяльності студентів на заняттях, примусовість процедур, часто призводять до нерозуміння студентами цілей своїх дій та відсутності усвідомлення необхідності того, що вивчається, його практичної значущості. Відповідно до цього в студентів спостерігається відсутність навчальної мотивації, несформованість навичок планування своєї діяльності.

Сучасні педагогічні технології, зокрема технології електронного навчання, є оеобистісно орієнтованими і спрямовані на розвиток індивідуальних ресурсів студентів.

На відміну від представлення знань у готовому вигляді в традиційному навчанні, за відсутності можливості розвитку студентів у процесі використання пояснювально-ілюстративного і репродуктивного методів навчання, використання E-learning передбачає підвищення рівня самостійної роботи студентів, навчання за індивідуальним темпом, можливості широкого спілкування з іншими учасниками навчального процесу, спільне планування своєї діяльності.

Вирішальну роль у розвитку електронного навчання відіграє Інтернет. Електронне навчання відкриває перед ВНЗ можливість підвищення продуктивності зменшення витрат, пов'язаних із проведенням очних занять, а також поліпшення процесу обміну знаннями і доведення до мінімуму витрат на навчання.

Застосування електронних технологій навчання у ВНЗ дозволить:

- розширити спектр освітніх послуг високої якості, що надаються ВНЗ, і забезпечення його стабільності з моменту планування навчального курсу до його завершення;

- підвищити результативність навчання;

- підвищити привабливість матеріалу, що вивчається, за рахунок поліпшення умов здобування освіти;

- розширити можливості професійного зростання і підвищення кваліфікації педагогів ВНЗ;

- надати педагогам ВНЗ більший простір для вивчення досвіду навчання;
- зменшити навчальне навантаження на студентів;
- забезпечити ефективне і своєчасне оновлення і розповсюдження навчальних ресурсів, а також збільшення їх доступності;
- забезпечити безперервність навчання студентів за рахунок зняття просторових обмежень у часі;
- забезпечити персональний графік роботи студентів і перелік навчальних курсів з урахуванням їхніх інтересів у межах освітнього стандарту;
- проводити проміжну і підсумкову атестацію в формі тестування;
- підвищити ефективність зворотного зв'язку для педагогів ВНЗ і студентів.

Виходячи з вищесказаного, можна зробити висновок про те, що застосування у ВНЗ електронних технологій навчання сприятливо позначається на психолого-педагогічному аспекті освітнього процесу, зокрема, сприяє розвитку індивідуальних ресурсів студентів і викладачів, формує навички цілепокладання, самостійного мислення, ініціативність і відповідальність за виконану роботу, а також знижує психологічне навантаження на студентів і викладачів у процесі взаємного обміну знаннями.

Розвиток і реалізація електронного навчання здійснюються через інтеграцію різних форм навчання (очне, заочне, комп'ютерне, мережеве), що спрямовано на систематичний, організований процес нарощування знань, умінь і навичок за допомогою електронних засобів навчання.

Особливо в професійній діяльності:

З цією метою необхідні три такі компоненти:

- апаратно-програмний базис;
- підготовлений викладач;
- електронні навчальні матеріали.

Найбільш суттєвих змін стосуються навчальні матеріали. Навчальні електронні видання забезпечують програмований навчальний процес, за наявності інформаційного освітнього середовища (ІОС) наповнюють його електронними навчальними матеріалами в межах дисциплін, що вивчаються. Зазначимо значні переваги електронних навчально-методичних комплексів, що наповнюють ІОС і дають змогу забезпечувати навчальний процес.

Найбільш популярною формою нинішнього процесу навчання у ВНЗ є змішаний характер навчання, що включає в себе комбінацію різноманітних форм і методів:

1. Аудиторне навчання в присутності викладача, що припускає безпосередній контакт студентів викладачів (семінари, наставництво, конференції і т.ін.).

2. Інтерактивне навчання — навчання в мережі (e-learning), здійснюється за допомогою інструментального середовища (електронний навчальний курс, тестування, віртуальні класи та лабораторії, конференц-зв'язок, індивідуальні консультації електронною поштою, дискусійні форуми, чати, блоги, телекомунікаційні проекти).

3. Навчання з підтримкою різних засобів — наявні і нові навчальні матеріали (в друкованому та електронному вигляді, наприклад, Веб-сайти, Веб-лекції, Веб-книги, відеоматеріали).

Інформаційно-технологічна система змішаного навчання надає користувачам електронні навчальні матеріали, котрі дозволяють студенту в будь-якому місці і в будь-який час може здійснювати навчання, повторення та ін. Студент у своєму самостійному навчанні не ізольований, він може задавати питання викладачеві і спілкуватися з ним. Наприкінці відповідного модуля він може здійснювати самостійне тестування одержаних знань, а також виконувати лабораторні і практичні роботи, працювати в телекомунікаційних проектах, при цьому знаходиться у тісному контакті з викладачем, студентами, обмінюючись знаннями і власними думками.

Змішане навчання базується майже виключно на використанні ІКМ (інформаційно-комунікаційних мереж), у ІОС якого здійснюються всі види занять, особливу роль в яких виконує самостійна робота.

У цьому процесі мають місце певні проблеми:

- необхідна відповідна технічна база навчального закладу;
- наявність внутрішнього і зовнішнього сайту;
- наявність кваліфікованих адміністраторів;
- забезпечення безпеки в мережі;
- організація доступу студентів до робочих місць;
- узгодженість навчального розкладу;
- кваліфіковані викладачі та методисти;
- систематичне оновлення матеріалів.

Виокремимо відмінності E-learning у порівнянні з традиційними формами навчання:

1. Більша можливість доступу — студенти, учні одержують можливість доступу через Інтернет до електронних ресурсів з будь-якого місця, де є вихід у глобальну інформаційну мережу.
2. Більш низькі ціни на одержання навчально-методичної літератури через Інтернет.
3. Можливість розроблення електронних курсів, що побудовані на модульній основі.
4. Гнучкість навчання — тривалість, послідовність вивчення навчального матеріалу, можливість самостійного вибору відповідно до власних можливостей і потреб.
5. Здійснення навчання на робочому місці, вдома, в дорозі з використанням мобільного Інтернету.
6. Можливість розвитку та власного вдосконалення відповідно до вимог часу (використання сервісів Веб 2.0, Веб 3.0 та ін.).
7. Здійснення об'єктивної оцінки знань.

Інструментами електронного навчання у Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності є:

- корпоративна мережа;
- інтерактивна дошка;
- iPad сервіси університету з метою підтримки навчання і наукових досліджень;
- блоги-сайти, що легко оновлюються;
- блог-квест — технологія створення Веб-квесту з використанням технології Блог та Блог-платформ.
- підкасти — технології щодо розповсюдження аудіо- і відео файлів через Інтернет.
- Веб-квести — проблемні завдання з елементами рольової гри, для виконання яких використовується ресурси Інтернет;
- Вікі-Вікі — Веб-сайти, на яких групи студентів і викладачів можуть додавати і коригувати підключені сторінки через веб-браузер.

Нині є близько 40 типів сервісів Веб 2.0, що використовуються в навчальному процесі ВНЗ, котрі постійно вдосконалюються, з'являються нові. Все це створює умови щодо здійснення електронного навчання.

Висновок. Сучасні педагогічні технології, електронні технології навчання є особистісно орієнтованими і спрямовані на розвиток індивідуальних ресурсів студентів. Що стосується психологічних аспектів оцінювання знань студентів, то е-технології зменшують роль стресів у процесі складання студентами заліків і екзаменів, а також підвищують рівень психологічного комфорту на заняттях. Це, в свою чергу, підвищує мотивацію навчання, ініціативність студентів.

Використання E-learning у ВНЗ дозволяє підвищити якість навчання, а також якість освітніх послуг, гнучкість освітніх цілей ВНЗ.

Необхідно назвати також два важливих фактори, що визначають низький рівень дидактичних і користувацьких характеристик у галузі електронного навчання:

1. Методичні аспекти E-learning відстають від розвитку технічних засобів.
2. Закритість розробок E-learning, що не дозволяє викладачам і студентам вносити власні правки і пропозиції.

Нині розвиток технологій Веб 2.0: блоги, веб-квести, блог-квести надають можливість зворотного зв'язку для всіх учасників навчального процесу, індивідуальної підтримки та впливу всіх учасників.

Наш досвід, як і досвід інших ВНЗ, свідчить, що використання E-learning у підготовці майбутніх фахівців у ВНЗ з урахуванням його найважливіших характеристик, умов і технологій використання дозволить підвищити ефективність навчального процесу та можливість освіти впродовж усього життя.

Література:

1. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : монографія / В. Ю. Биков. — К. : Атіка, 2009. — 684 с.
2. Кадемія М. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології навчання : термінологічний словник / авт.-укл. М. Ю. Кадемія. — Львів : Вид-во «СПОЛОМ», 2009. — 260 с.
3. Патаракин Е. Д. Социальные сервисы Веб 2.0 в помощь учителю : уч.-метод. пос. / Е. Д. Патаракин. — М. : Институт, 2006. — 64 с.

У статті описана одна із сучасних моделей навчання E-learning, умови її використання; створення електронних засобів навчання; вимоги, переваги та недоліки їхнього впровадження в навчальному процесі ВНЗ, а також використання сервісів соціальних медіа для здійснення навчання впродовж усього життя.

Ключові слова: відкрита освіта, відкрите навчання, інформаційно-комунікаційні технології, Інтернет, електронне навчання, сервіси соціальних медіа, традиційне навчання.

В статье описана одна из современных моделей обучения, условия ее использования; создание электронных средств обучения; требования, преимущества, и недостатки их использования в учебном процессе ВУЗа, а также использование сервисов социальных медиа для осуществления обучения на протяжении всей жизни.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, Интернет, электронное обучение, открытое обучение, сервисы социальных медиа, традиционное обучение.

This paper describes one of the current models of learning is-learning, the conditions of its use, the creation of e-learning requirements, advantages and disadvantages of their implementation in teaching universities, and the use of social media services for the implementation of lifelong learning.

Key words: information and communication technologies, E-learning, social media services, open learning, the traditional teaching.